

ע"פ 881/09/17 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייט
לפני כב' השופטים: י' נועם - סגן נשיא, ר' פרידמן-פלדמן וא' אברבנאל

ע"פ 881-09-17 מדינת ישראל נ' פלוני

המערער

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד

המשיב

פלוני

על-ידי ב"כ עו"ד גבריאל טרונשוילי

פסק דין

סגן הנשיא י' נועם:

1. לפנינו ערעור המדינה על גזר-דינו של בית-משפט השלום בירושלים (כב' השופט ש' הרבסט) בת"פ 57009-10-15 ובת"פ 12859-11-15. בהכרעת-דין מיום 31.1.16 (בת"פ 12859-11-15) הורשע המשיב בעבירת תקיפת בת-זוג - לפי סעיף 382(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - החוק); ובעבירת העלבת עובד ציבור - לפי סעיף 288 לחוק; ובהכרעת-דין מיום 22.5.16 (בת"פ 57009-10-15) הורשע המשיב בעבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש כלפי בת-זוג - לפי סעיף 382(ג) לחוק, ובעבירת איומים - לפי סעיף 192 לחוק. בגזר-דין שניתן ביום 9.7.17, בוטלה הרשעתו של המשיב בכל העבירות האמורות, ובית-משפט קמא גזר את דינו, ללא הרשעה, לשירות לתועלת הציבור בהיקף של 350 שעות, לחתימה על התחייבות כספית בסך 5,000 ₪ להימנע מביצוע העבירות שנמנו בגזר-הדין, וכן לחיוב המשיב לפצות את רעייתו "בדרך של מתנה או תשורה בסך 1,000 ₪" (כלשון גזר-הדין).

הודאתו של המשיב ניתנה במסגרת הסדר טיעון שלפיו תוקנו שני כתבי-האישום האמורים. הסדר הטיעון לא חל על שאלת ההרשעה והעונש.

2. להלן עובדות כתבי-האישום המתוקנים, העומדות ביסוד הודאתו של המשיב והכרעות-הדין.

המשיב נישא לרעייתו, המתלוננת, ביום 4.8.2015. כחודש לאחר הנישואין, בעקבות ויכוח שנתגלע בין השניים, נפלה המתלוננת על הרצפה והמערער "סטר לה באמצעות ידו בעינה השמאלית", וכן הכה אותה במכת אגרוף בעינה

הימנית. כתוצאה ממעשים אלו, נגרמו למתלוננת - שריטה בעפעף התחתון, "שטף דם תת-לחמיתית תחתון" וכן דימום (כלשון כתב-האישום). לאחר האמור התקשרה אמה של המתלוננת למשיב, ובשיחה עמו אמר לה המשיב כי יפגע בבתה. בגין האירועים האמורים נקבע, כי המשיב ביצע עבירות של תקיפה הגורמת חבלה של ממש כלפי בת-זוג ואיומים (אשר יוחסו לו, כאמור, בת"פ 57009-10-15).

כחודשיים לאחר מכן, ביום 2.11.2015, תקף המשיב את המתלוננת בעודה בהיריון, תוך שהוא מתקרב אליה בתנועה מאיימת ואוחז בפניה. בתגובה הגנה המתלוננת על פניה באמצעות ידיה, והלכה לעבר מטבח הבית. או-אז, תפס אותה המשיב בכתפיה וטלטל אותה. בהמשך, בחמת זעם, ניפץ המשיב בקבוק זכוכית על הרצפה. בעקבות מעשיו אלו, נלקח המשיב לחקירה במשטרה. בשעת החקירה קם המשיב ממקומו, פנה אל החוקר וצעק לעברו: "מי אתה שתגיד לי דברים כאלה"; ומשביקש החוקר כי המשיב יחזור לשבת במקומו, קילל אותו המשיב: "בן שרמוטה, בן-זונה, אתה סמרטוט, זה מה שאתה". בגין מעשים אלו נקבע, כי המשיב ביצע עבירות של תקיפת בת-זוג ושל העלבת עובד ציבור.

3. המשיב הנו יליד 1980, נשוי ואב לתינוקת. מתסקירי שירות המבחן עולה, כי המשיב הוא הבן הבכור למשפחה המונה זוג הורים וארבעה ילדים. הוא סיים 12 שנות לימוד ולאחר מכן שירת שירות צבאי מלא בצה"ל. לאחר השחרור מהצבא למד המשיב נהיגת רכב ציבורי והוא עובד מזה מספר שנים כנהג שכיר בתאגיד תחבורה. שירות המבחן התרשם בתסקיריו, כי מדובר במערכת זוגית המתאפיינת ביחסי שליטה מצד שני בני-הזוג, וכן באלימות מילולית הדדית ביניהם. עם זאת, הביעו שני בני-הזוג רצונם לשמר את המערכת המשפחתית, תוך מודעותם לקשיים שבהתנהלותם במערכת הזוגית, וגילו מוטיבציה לערוך שינוי במטרה לנהל זוגיות ללא אלימות. לאור זאת העריך שירות המבחן, כי קיימת מסוכנות נמוכה להישנות מעשים אלימים.

במסגרת המעקב אחר המשיב, הוא שולב על-ידי שירות המבחן בקבוצה טיפולית מחוץ לשירות המבחן, וההערכה הייתה כי הוא פיתח מודעות עצמית, כמו-גם שליטה עצמית, ואף הביע רצון להמשיך טיפול. עם סיום הטיפול האמור שולב המשיב בקבוצה טיפולית במסגרת שירות המבחן המיועדת לבני-זוג שנהגו באלימות. הוא השתתף באופן פעיל בקבוצה, גילה תובנות בדבר הדפוסים האלימים שבהתנהלותו, וההערכה הייתה שהטיפול מסייע לו. לאור נטילת האחריות, שיתוף הפעולה המלא בטיפול והשינוי שעבר המשיב בעניין דרכי התנהלותו, וכן על-מנת שלא לפגוע במקור פרנסתו של המשיב, שהוא גם מקור פרנסת המשפחה, המליץ שירות המבחן בתסקירו מיום 5.1.17 להימנע מהרשעה. שירות המבחן חזר על ההמלצה גם בתסקירים המשלימים מיום 23.3.17 ומיום 25.6.17, והציע להסתפק בהטלת עונש

מוחשי וחינוכי בדרך של שירות לתועלת הציבור, זאת בצד צו מבחן - ללא הרשעה. בתסקיר האחרון אף הובעה עמדתה העדכנית של המתלוננת, שלפיה היחסים בין בני הזוג השתפרו מאוד בעקבות הטיפול וההליך המשפטי.

4. בגזר-דינו קבע בית-משפט קמא, כי מתחם הענישה ההולם, על-רקע נסיבות ביצוע העבירות בשני כתבי-האישום, נע בין מאסר קצר שניתן לרצות בעבודות שירות ועד למאסר בפועל לתקופה של עשרה חודשים. בהתייחסו לשיקולים הנוגעים לעונש המתאים בתוך המתחם, הביא בית-משפט קמא בחשבון את נטילת האחריות המלאה של המשיב, את נסיבותיו האישיות שפורטו בתסקיר, וכן את השתתפותו בהליך טיפולי משמעותי שאותו עבר בהצלחה ואשר שינה את דפוסי התנהגותו. על-כן סבר בית-משפט קמא, כי ניתן לקבוע את העונש מתחת לרף התחתון של מתחם הענישה ההולם, מטעמים של שיקום. בעניינו, החליט בית-משפט קמא לבטל את הרשעתו של המשיב ולהסתפק ברכיבי גזר-הדין שצוינו לעיל. בכל הנוגע לטעמים הנוגעים לביטול ההרשעה ציין בית-משפט קמא, כי המשיב עובד בתאגיד ציבורי "ויש להניח מן הסתם כי הרשעה עשויה לפגוע בו, לכל הפחות בדרך של פגיעה בקידומו ובהתקדמותו המקצועית; כך לגבי הנאשם וכך אף לגבי כל אדם". בית-המשפט הוסיף בהקשר זה, ש"נדמה כי מדובר בידיעה שיפוטית, שלפיה יעדיף כל מעסיק להעסיק עובד אשר רישומו הפלילי נקי לחלוטין מאשר עובד שכבר פגש בעבר במערכת אכיפת החוק". עוד ציין בית-משפט קמא, כי בבואו ליתן את גזר-הדין "הרי שראוי יהיה לבדוק את חומרתן של העבירות ואת האפשרות להסתיר ממעסיק עתידי את עצם ביצוען, שהרי זו משמעותה של אי-הרשעה". בנסיבותיו של המקרה דנן, שבהן המשיב נטל חלק בהליך טיפולי משמעותי, אשר תוצאותיו ניכרות ושבמסגרתו אף למד לשלוט על כעסיו, סבר בית-משפט קמא כי לא נשקף מהמשיב סיכון עתידי משמעותי, ואף "ניתן לומר כי הרשעה עשויה להזיק יותר מאשר להועיל"; שכן הרשעה עשויה להביא לפגיעה בפרנסתו של המשיב - דבר אשר יוסיף לחץ ומתח בין בני-הזוג ויהיה בו כדי לפגוע בהליך השיקומי. מכאן קבע בית-משפט קמא, כי הנזק שייגרם כתוצאה מההרשעה גדול מהתועלת הטמונה בהרשעה; ומשכך החליט לבטל את הרשעתו של המשיב בכל העבירות שביצע ולהסתפק ברכיבי גזר-הדין שצוינו לעיל.

5. המדינה מלינה בערעורה על החלטתו של בית-משפט קמא לבטל את ההרשעה, שלשיתתה אינה עומדת בתנאים שנקבעו בהלכה הפסוקה, אשר בהתקיימותם ניתן לסיים הליך פלילי ללא הרשעה בדין. לגרסת המערערת, לא היה בסיס לביטול ההרשעה, ולו מן הטעם שלא הוצג נזק קונקרטי בעניינו של המשיב, שכן לא הוכח כי הרשעה בדין עלולה להביא לפיטוריו ממוקום עבודתו בתאגיד הציבורי. בנוסף גורסת המערערת, כי גזר-הדין אינו נותן ביטוי הולם למהות העבירות ולערכים המוגנים שביסודן, ואף לא מתיישב עם אמות המידה העונשיות הנהוגות. לפיכך, עותרת היא להרשעת המשיב ולהטלת מאסר בפועל, ולו בעבודות שירות.

6. ב"כ המשיב גורס, כי אין עילה להתערב בגזר-דינו של בית-משפט קמא, זאת ממכלול הטעמים שהביאה הערכאה הדיונית בגזר-דינה. לדבריו, בשנים האחרונות חל "ריכוך" בדרישת הפסיקה להוכחת התנאי בדבר נזק קונקרטי שעלול להיגרם לנאשם ככל שישורשע בדיון; ובהקשר זה הפנה לע"פ 3554/16 יעקובוביץ נ' מדינת ישראל (11.6.17); ע"פ 5446/15 חנימוב נ' מדינת ישראל (3.3.16); ורע"פ 8215/16 אברהם יצחק נ' מדינת ישראל (29.3.17). ב"כ המשיב טען, כי לנוכח העובדה שהמשיב משמש כנהג שכיר בתאגיד ציבורי, ושאלת קבלת "קביעות" בתאגיד אמורה לעלות על הפרק בקרוב, מן הראוי להימנע מהרשעה על-מנת שלא לגרום לפגיעה ממשית בסיכויי תעסוקתו של המשיב בעתיד, הן אצל המעסיק הנוכחי והן אצל מעסיקים אחרים. הוא הוסיף והדגיש, כי לאור הליך השיקום המשמעותי שעבר המשיב, ניתן לסטות ממתחם הענישה לקולא, עד כדי אי-הרשעה בדיון.

7. כלל הוא, כי ערכאת ערעור לא גוזרת מחדש את העונש, אלא בוחנת את סבירות גזר-הדין של הערכאה הדיונית; וכי התערבותה בעונשים שנגזרו על-ידי הערכאה הדיונית שמורה למקרים חריגים בלבד שבהם נפלה טעות מהותית, או שהעונש שנגזר סוטה באופן קיצוני מרמת הענישה הראויה (ע"פ 2422/15 איתן סרור נ' מדינת ישראל (7.11.16)). כלל זה חל גם בשאלת ההתערבות השיפוטית בהחלטת הערכאה הדיונית, האם ניתן לסיים הליך פלילי בצו מבחן ו/או צו שירות לתועלת הציבור ללא הרשעה בדיון.

8. לאחר בחינת טיעוני הצדדים, סבורים אנו כי דין הערעור להתקבל.

ראשית נפנה לדיון בשאלת ההרשעה, ובפתח הדברים נחזור על הכללים שהותוו בעניין זה בפסיקת בית-המשפט העליון. נפסק, כי ניתן להגיע בגזר-דין לתוצאה של אי-הרשעה "רק בנסיבות יוצאות דופן, בהן אין יחס סביר בין הנזק הצפוי מן ההרשעה בדיון לבין חומרתה של העבירה" (ר"ע 432/85 גדעון רומנו נ' מדינת ישראל (21.8.85)). ההלכה הפסוקה מורה, כי הימנעות מהרשעה אפשרית בהתקיים שני תנאים מצטברים: "ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים..." (ע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337, 342 (1997); וכן ראו: רע"פ 1746/18 פלהיימר נ' מדינת ישראל (26.4.18)). בשורה ארוכה של פסקי-דין נקבע, כי הימנעות מהרשעה של מי שאשמתו הוכחה, הנה בגדר "חריג שבחריגים" והיא "תיעשה אך במקרים יוצאי דופן" (ראו למשל: ע"פ 8528/12 אלירן ציפורה נ' מדינת ישראל (3.3.13), והאסמכתאות המפורטות שם; רע"פ 1949/15 תקדורי נ' מדינת ישראל (2.4.15); ורע"פ 1097/18 בצלאל נ' מדינת ישראל (18.4.18)). באשר לשאלה, האם עצם ההרשעה עלולה לפגוע "פגיעה חמורה" בשיקומו או בעתידו של הנאשם, נפסק כי על בית-המשפט להשתכנע, כי

"הפגיעה הקשה שתיגרם לנאשם בעטיה של הרשעה, אינה שקולה כלל ועיקר לתועלת הציבורית המועטה שזו תניב" (ע"פ 9150/08 מדינת ישראל נ' ביטון (23.7.09)). עוד נפסק, כי בבוא בית-המשפט לבחון את הנזק העלול להיגרם לנאשם "יש להתייחס לנזק מוחשי-קונקרטי, ואין להידרש לאפשרויות תיאורטיות, על פיהן עלול להיגרם לנאשם נזק כלשהו בעתיד" (ע"פ 8528/12 בעניין אלירן צפורה לעיל; וכן ראו ע"פ 2862/12 מילמן נ' מדינת ישראל (24.1.13)); וכי על הנאשם העותר לאי-הרשעתו, להציג "חשש ממשי כי הטלת אחריות בפלילים תחבל בסיכויי שיקומו... ובחזרתו לדרך הישר" (רע"פ 7720/12 פלוני נ' מדינת ישראל (12.11.12); וכן ראו: רע"פ 3589/14 שרון לוזון נ' מדינת ישראל (10.6.14)). כן הודגש, כי את הטענות בדבר פגיעה קשה וקונקרטית בסיכויי השיקום, יש לבסס בתשתית ראייתית מתאימה (רע"פ 7224/14 משה פרנסקי נ' מדינת ישראל (10.11.14)). עם זאת, שאלת הנזק הקונקרטי, נבחנת באורח ספציפי בכל מקרה ומקרה, ואכן קיימים מקרים חריגים שבהם "ריככה" הפסיקה את דרישת הוכחתו של הנזק, בהתאם לנסיבות הקונקרטיות שנדונו באותם הליכים (ע"פ 3554/16 יעקובוביץ נ' מדינת ישראל, לעיל; ע"פ 5446/15 חנימוב נ' מדינת ישראל, לעיל; ורע"פ 8215/16 אברהם יצחק נ' מדינת ישראל, לעיל).

9. עמדתנו, בשאלת ההרשעה, שונה מעמדתו של בית-משפט קמא; ולאחר בחינת טיעוני הצדדים וגזר-דינו של בית-משפט קמא, הגענו לכלל מסקנה, כי בהחלטה שלא להרשיע את המשיב בדיון, נפלה טעות מהותית, המצדיקה את התערבות ערכאת הערעור.

העבירות שביצע המשיב הנדונות בשני התיקים, ובפרט עבירות האלימות כלפי רעייתו, חמורות בטיבן ובנסיבות ביצוען. כאמור באירוע הראשון, כחודש לאחר הנישואין, סטר המשיב על פניה של אשתו ופגע בעינה השמאלית, וכן הכה אותה במכת אגרוף בעינה הימנית, וכתוצאה ממעשים אלו נגרמו לה שריטה בעפעף, שטף דם בלחמית העין ודימום. מיד בהמשך, איים המשיב, בשיחה טלפונית עם אמה של המתלוננת, כי יפגע במתלוננת. כחודשיים לאחר מכן, בעת שהמתלוננת הייתה בהיריון, התקרב אליה המשיב עם תנועה מאיימת ואחז בפניה, בהמשך, כשניסתה להתרחק ממנו, תפס בכתפיה, טלטל אותה וניפץ בקבוק זכוכית על הרצפה. כהמשך להתנהגות האלימה האמורה כלפי רעייתו, לא נרתע המשיב מהשמעת גידופים חמורים כלפי חוקר בעת חקירתו במשטרה.

אין צורך להכביר מילים על חומרת העבירות של תקיפת בת-זוג, ושל תקיפת בת-זוג אגב גרימת חבלה של ממש, שביצע המשיב בשני האירועים; ובפרט כאשר במקרה הראשון מדובר היה במכות אגרוף בפנים ובפגיעות בעיניים, ובמקרה השני - בתקיפת רעייתו כשזו הייתה בהריון. סבורים אנו, כי על העונש ליתן ביטוי ראוי לערכים של שלמות הגוף והחירות של בני-המשפחה, מפני תקיפתם על-ידי מי שאמורים לתמוך בהם ולהגן עליהם; וכי העבירות בנסיבות ביצוען

הקונקרטיות, לא כל שכן בהצטברותן בשני אירועים, מחייבות הרשעה בדין, זאת משיקולי גמול והוקעת המעשים, ומטעמים של הרתעה - אישית וכללית. בשונה מבית-משפט קמא, סבורים אנו כי העבירות אינן מאפשרות "לזוותר" במקרה הנדון על הרשעה, מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה הנוגעים לאינטרס הציבורי; ומטעם זה - לא הוכח התנאי הראשון שנקבע בפסיקה בעניין ההימנעות מהרשעה. עוד סבורים אנו, כי לא הוכח שהרשעה בדין, במובחן מגזר-דין ללא הרשעה, עלולה להסב למשיב נזק קונקרטי. יש להניח כי ככל שיובא עניינו של המשיב לדיון במקום עבודתו, לצורך שקילת מתן "קביעות", או המשך העסקתו, יילקחו בחשבון מכלול השיקולים הרלבנטיים על-ידי הגורמים המוסמכים. סברתו של בית-משפט קמא, שלפיה קיימת "ידיעה שיפוטית", שלפיה מעסיק יעדיף להעסיק עובד ש"רישמו הפלילי נקי לחלוטין", מאשר "עובד שכבר פגש בעבר במערכת אכיפת החוק", אין בה כדי לבסס את הדרישה בפסיקה בדבר התנאי השני כבסיס להימנעות מהרשעה, שלפיו עצם ההרשעה עלולה לגרום לפגיעה חמורה בשיקומו ובעתידו של נאשם. אשר-על-כן, דין ערעור המדינה, בעניין אי-הרשעה, להתקבל; ויש להרשיע את המשיב בעבירות שביצע.

באשר לעונש, סבורים אנו כי אין מקום להתערב ברכיבי הענישה, זולת הוספת רכיבים של מאסר על-תנאי וצו מבחן. כאמור, בית-משפט קמא מצא, כי ניתן לסטות לקולא מהרף התחתון של מתחם הענישה, העומד על מאסר בעבודות שירות, זאת מטעמי שיקום, והשית עליו שירות לתועלת הציבור. ייתכן, כי היה מקום להטיל על המשיב מאסר בעבודות שירות, בהתאם לרף התחתון של מתחם הענישה שקבע בית-משפט קמא, ולא לחרוג ממתחם הענישה. ואולם, היות שערכאת הערעור איננה ממצה את הדין עם נאשמים, ולאור הליך השיקום הממושך שעבר המשיב אשר הביא לשינוי משמעותי בהתנהלותו, מצאנו לנכון שלא להתערב ברכיבי השירות לתועלת הציבור. בנוסף סברנו, כי בצד העונש המוחשי של שירות לתועלת הציבור יש להוסיף רכיב ענישתי הרתעתי צופה פני עתיד, של מאסר על-תנאי, כמו-גם צו מבחן לשנה - כפי שהמליץ שירות המבחן.

10. על-יסוד האמור לעיל, מתקבל הערעור, במובן זה שהחלטה בדבר ביטול הרשעתו של המשיב בעבירות שביצע, מבוטלת; והמערער מורשע בעבירות שביצע, אשר נמנו בגזר-הדין. רכיבי גזר-הדין שנקבעו על-ידי בית-משפט קמא ייוותרו על-כנם, בצד רכיב נוסף של ששה חודשי מאסר על-תנאי, ככל שהמשיב יעבור בתוך שלוש שנים מהיום עבירת אלימות מסוג פשע כלפי בת-זוג, וכן צו מבחן לשנה מהיום.

מזכירות בית-המשפט תמציא עותקים מפסק-הדין לשירות המבחן.

נוסח זה של פסק-הדין מותר לפרסום.

ניתן היום, כ"א בסיון תשע"ח, 4 ביוני 2018, במעמד ב"כ המערערת, ב"כ המשיב והמשיב.

אלי אברבנאל, שופט

רבקה פרידמן-
פלדמן, שופטת

יורם נועם, סגן נשיא